

8

— (Gyászrovat.) *Bánki* Donát műegyetemi tanárt, a Magyar Tudományos Akadémia tagját, a magyar alkotó zseni egyik európaszerte ismert képviselőjét, ma délután temették a Műegyetem aulájából. Négy óraker kezdődött az egyházi szertartás: az operai énekkar és *Varsányi* Mátyás dr. magasszárnyalású beszéde után *Szabó* Gusztáv dr. műegyetemi tanár a Műegyetem tanácsa nevében megleghangu beszédben méltatta tanártársának érdemeit és azt a veszteséget, amelyet *Bánki* halála jelent a magyar tudományos világnak. *Szabó* dr. professzor után *Vér* Tibor az ifjúság nevében ígérte meg, hogy a nagy professzor által elvetett magvak ki fognak virágozni. Majd *Rejtő* Sándor műegyetemi tanár helyezte akadémiai szaktársának ravatalára a tudós társaság koszorúját. Végül *Chatel* Vilmos a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet nevében, mint ennek alelnöke bucsuztatta *Bánki* professzort. Ezután megindult a gyászmenet a farkasréti temetőbe, ahol díszsírhelyen helyezték nyugalomra az elhunytat.

BUDAPESTI HIRLAP (176. sz.)

11

— (Bánki Donát temetése.) Impozáns részvétellel kísérte a Műegyetem gyászkárpitokkal bevonat aulájából örök nyugalomra a technikusvilág a magyar mérnökök egyik legkiválóbbját, a magyar alkotó zseni egyik Európaszerte ismert képviselőjét, *Bánki* Donát műegyetemi tanárt, a Magyar Tudományos Akadémia tagját. Négy óraker kezdődött az egyházi szertartás; az operai énekkar és *Varsányi* Mátyás dr.-nak magasan szárnyaló beszéde után *Szabó* Gusztáv dr. műegyetemi tanár a Műegyetemi tanácsa nevében meghatott hangon mély tartalmú beszédben mutatta tanártársának érdemeit és azt a veszteséget, a melyet *Bánki* halála jelent a magyar tudományos világnak. *Bánki* nem szobatudós volt, mondta *Szabó* dr., hanem a mérnöki gyakorlat küzdelmeiből nőtt ki. Sokoldalú képzettségét alapos tudása is támogatta, de kiváló eredményeinek valódi rugója mégis zseniális ötletessége és intuitív éleslátása volt. Sorra vette mérnöki alkotásait, az egész világon elterjedt karburátort, a robbanó motorok fejlődésében nagyjelentőségű *Bánki*-motort. Mint *Mechwart* munkatársa résztvett forgóeke megberkeztetésében. Ő tervezte a budapesti Elevátor gépezeti berendezését. Közismert vízi turbínáját pár éve hozta nyilvánosságra, azonban korai halála meggátolta, hogy találmánya elterjedésének örömeit élvezhesse. Az erdélyi földgáznak Budapestre vezetésére az ő számításai nyújtottak volna alapot; a Vaskapu vízi erőinek kihasználására nagyszerű tervet dolgozott ki. Előadásaiiban mindig kifejezést adott törhetetlen hitének, hogy mindkét alkotást magyar elme és magyar munkás izma fogja megvalósítani. A Műegyetem tanácsa pályázat mellőzéseivel hívta meg előbb az emelőgépek, majd a hidrogépek, gőzturbinák és kompresszorok tanszékeire, később a Magyar Tudományos Akadémia tagjává választotta. Munkásságának koronája azonban: *Energia-átalakulások folyadékokban* c. klasszikus munkája, amely már német nyelven is megjelent és disze a német műszaki irodalomnak is. *Szabó* professzor után *Vér* Tibor az ifjúság nevében ígérte meg, hogy a nagy professzor által elvetett magvak ki fognak kelni. Majd *Rejtő* Sándor műegyetemi tanár helyezte akadémiai szaktársának ravatalára a tudós Társaság koszorúját. Végül *Chatel* Vilmos, a Magyar Mérnök- és Építészegylet nevében, imnt ennek alelnöke bucsuztatta *Bánki* professzort.

Ozv. *Bánki* Donátná, sz. *Salzer* Hona és *Elemér* fia ugy a maguk, mint aluliroct rokonságuk nevében fájdalommal jelentik, hogy

BÁNKI DONÁT

okl. gépészmérnök, műegyetemi ny. r. tanár,
a Magyar Tudományos Akadémia I. tagja,
a Szabadalmi Tanács ülnöke

folyó évi augusztus hó 1-en, életének 64-ik, házasságának 37-ik évében hosszú szenvedés után elhunyt.

A megboldogult földi maradványa f. hó 3-án, délután 4 óraker a Műegyetem aulájában fog az ág. ev. egyház szertartása szerint megáldatni és onnan a farkasréti temetőben örök nyugalomra helyezettetni.

Budapest, 1922. augusztus hó 1.

Béke porainak! Áldás emlékének!

Dezső és Sándor örökbefogadott fiai, Gyula és Géza fivéréi, Márta, T. Dezső, László és Edit unokái, *Bánki* Elemérné, sz. *Zagrečky* Sára és özv. *Bánki* Ödönné, sz. *Krisztel* Erzsébet menyei, dr. *Barta* Gyula és *Haas* Zsigmond sógorai.

Minden külön értesítés helyett.

— (Bánki Donát meghalt.) Ma hajnalban rövid betegeskedés után meghalt *Bánki Donát*, a budapesti kir. József-műegyetem nyilvános rendes tanára. Bánki 1859 jun. 6-án született a veszprémmegyei Bánkon. Középiskolai tanulmányait a budapesti VI. ker. állami főreáliskolában végezte. Ezután a kir. József-műegyetem hallgatója lett. 1879-ben gépészmérnöki oklevelet nyert és ebben az évben a műegyetem gépészmérnöki szakosztályának pályázatán a centrifugál regulatorok monografijával és a gázmotorok leírásával pályadijat nyert. 1879—80-ban *Horváth Ignác* professzor asszisztense, majd az államvasutakhoz került, 1883—91-ig a Ganzgyár konstruktőre, később főmérnöke. 1891-ben újra a műegyetemre került. 1899 január eleje óta a gépszorkezőtan nyilvános rendes tanára volt. *Bánki Donát* nagy tudományos munkásságát értekezései és találmányai öröklítik meg. Számtalan értekezése közül a *forgó dinamométerről* szólót a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet a *Hólán-pályadíjjal* jutalmazta a később plakettjét is elkészíttette. Találmányai közül csak a legjelentősebbeket említve, karburatora, motora s legutóbb 1917-ben vízturbinája keltett nagy feltűnést, de a gőzturbina fejlődéséhez is nagyban hozzájárult. 1920-ban adta ki *»Energiaátalakulások folyadékokban«* című kötetes hatalmas munkáját. A külföld nagy tudósait, így *Bach* stuttgarti, *Belluzio* milánói, *Brauer* karlsruhei, *Cramer* müncheni, *Escher* zürichi, *Levicki* drezdai, *Pfarr* darmstadti, műegyetemi tanárokkal állandóan összeköttetésben állott, akik munkásságát és eredményeit mindig elismerték. Tanítványai, kik közül igen sokan kerültek előkelő pozíciókba, benne nemcsak a tanárt, hanem a teremő technikusát is láthatták. A műegyetem gépészmérnöki szakosztályának 1912—13. és 1913—14-iki tanóvekben volt dékánja. A Magyar Tud. Akadémia is lev. tagjává választotta. Hallgatói igen szerették az idős professzort, ki a mai nehéz napokban nem egy buzdításban serkentette őket a magyar technika virágzóbb jövőjének előérésére. Bánki a legutóbbi időben is sok, új tervének megvalósításán fáradozott s azok közé tartozott, akitől kortársai még sokat vártak. Azok a körök, melyek a tudomány munkáit magasztalják és a mérnöki munkát méltányolni tudják, megilletődéssel állanak *Bánki Donát* rávatalaköré.

— (Bánki-Donát temetése.) Impozáns részvét mellett kísérté a Műegyetem gyászkarpitokkal bevont aulájából örök nyugalomra a technikusvilág a magyar mérnökök egyik legkiválóbbját, *Bánki Donát* műegyetemi tanárt, a Magyar Tudományos Akadémia tagját. Négy óraker kezdődött az egyházi szertartás, az operai énekkar és *Varsányi Mátyás* magasszárnyalású beszéde után *Szabó Gusztáv* műegyetemi tanár a műegyetem tanácsa nevében méltatta tanártársának érdemeit. Utána *Vér Tibor* az ifjuság nevében ígért meg, hogy a nagy professor által elvetett magvak ki fognak kelni. Majd *Rejtő Sándor* műegyetemi tanár helyezte akadémiái szaktársának rávatalára a tudós társaság koszoruját. Végül *Chatel Vilmos*, a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet nevében, mint ennek alelnöke bucsúztatta Bánki professzort.

A Bánki-féle Víziturbina Értékesítő Részvén társaság Igazgatósága és felügyelőbizottsága mély fájdalommal jelenti a társaság érdemudis alelnökének

Bánki Donát

műegyetemi nyilvános rendes tanár urnak

f. hó d-én bekövetkezett elhunytát. Szeretett alelnökünk társaságunk megalapításában és vezetésében hervadhatatlan érdemeket szerzett.

Emlékét mindenkor kegyelettel fogjuk megőrizni.

A Bánki-féle Víziturbina Értékesítő Igazgatósága és felügyelőbizottsága

PESTI HIRLAP

— (Bánki Donát meghalt.) Gyászva van a hazai műszaki tudománynak. Egyik nagyhirű, tudós művelője, *Bánki Donát* műegyetemi tanár, a tudományos akadémia tagja, a szabadalmi tanács elnöke, hatvan-négy éves korában hosszas szenvedés után meghalt. Nevezetes találmánya a róla elnevezett víziturbina. A temetés 3-án délután négy óraker lesz a műegyetem aulájából.

— (Halálozás.) Impozáns részvét mellett kísérté a Műegyetem gyászkarpitokkal bevont aulájából örök nyugalomra a technikusvilág a magyar mérnökök egyik legkiválóbbját, a magyar alkotó zseni egyik Európa-szerke ismert képviselőjét, *Bánki Donát* műegyetemi tanárt, a Magyar Tudományos Akadémia tagját. Az operai énekkar és dr. *Varsányi Mátyás* beszéde után dr. *Szabó Gusztáv* műegyetemi tanár a műegyetem tanácsa nevében, *Vér Tibor* az ifjuság nevében mondott bucsúztatót. Majd *Rejtő Sándor* műegyetemi tanár helyezte akadémiái szaktársának rávatalára a tudós társaság koszoruját. Végül *Chatel Vilmos* a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet nevében, mint ennek alelnöke bucsúztatta Bánki professzort. Ezután megindult a gyászmenet a farkasréti temetőbe.

Bánki Donát temetése. Bánki Donát tanárt ma délután temették a Műegyetem aulájából. Bánki mint tudós és gépfeltaláló a technikusok halhatatlanjai közé véste be nevét. Mint ember, a szerénység példaképe volt, éppen azért neve nálunk kevésbé volt ismert, mint külföldön, ahol Bánki nevét találmányai révén ismerték. A müncheni Technisches Museumban sorban állnak a Bánki által feltalált új gépek és géptökéletesítések, hirdétvén a nagy tudós dicsőségét. Alig van a modern gépészetnek olyan ága, ahol Bánki valami új termékeny eszmét föl ne vetett volna. Új gázmotorjával sikerült Bánkinak a gázgépek hatásfokát javítani, a gázgépüzemet gazdaságosabbá tenni. Ez volt első találmánya, amely nevét külföldön is szárnyra kapta. Gázgépe mellé a találmányok egész serege sorakozik, melyek mindegyike nemcsak lényeges újítás, hanem a tudományos fejlődésben úttörő volt. A repülőgép-iparban stabilizátor találmányával tünt ki. Kutatásának eredménye a repülés biztonságát növelte. Állandó problémája volt az új energiák hasznosítása. Az erdélyi gázforrások energiájának Budapestre való vezetésére Bánki tervei már készen voltak... A Duna erejének elektromos világitásra való felhasználását a Bánki-féle turbinákkal fogják eszközölni. Nálunk még mindig csak terv a Bánki-féle turbina, akkor, midőn külföldön már számos ilyen vízműtelepet állítottak föl. Bánki neve egy elölrhetetlen láncszem, mely a magyar szellemet a nyugati kultúrával összefűzi. Temetésére a tisztelők és tanítványok nagy serege zarándokolt el. A műegyetemi tanács nevében dr. Szabó Gusztáv műegyetemi tanár bucsuztatta el a nagy halottat, hangsúlyozván, hogy a magyar műszaki oktatás ügyét pótolhatatlan veszteség érte. A Tudományos Akadémia nevében Rejtő Sándor beszélt: Abban a körülményben, hogy Bánki *Az energiaátalakulásokról* szóló nagy tudományos művét napjainkban adták ki idegen nyelven, a magyar kultúra diadalmas kitérését látja a bennünket vasmarokkal körülölelő kisebb műveltségű nemzetek közül. Az ifjúság nevében is elbucsuztatták a nagy tudóst, akinél emberibb, humánusabb cenzor alig volt a műegyetemen.

Bánki Donát meghalt. A magyar műszaki tudományok nagynevű, tudós művelője halt meg ma Budapesten. Bánki Donát műegyetemi tanár, az Akadémia levelezőtagja hunyt el hetvennégyéves korában. Holttestét a műegyetem aulájában ravatalozzák fel, s onnan temetik csütörtökön délután négy órakor.

Bánki Donát temetése. Impozáns részvét mellett kísért a Műegyetem gyászkarpitokkal bevont aulájából öröknyugalomra a technikus-világ magyar mérnökök egyik legkiválóbbját, a magyar alkotó zseni egyik Európaszerte ismert képviselőjét, Bánki Donát műegyetemi tanárt, a Magyar Tudományos Akadémia tagját. Dr. Varsányi Mátyás beszéde után dr. Szabó Gusztáv műegyetemi tanár a Műegyetem tanácsa nevében méltatta tanártársának érdemeit és azt a veszteséget, amelyet Bánki halála jelent a magyar tudományos világnak. Majd Rejtő Sándor műegyetemi tanár helyette akadémiai szaktársának ravatalára a tudós társaság koszorúját. Végül Chatel Vilmos, a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet nevében, mint ennek alelnöke bucsuztatta Bánki professzort.

Neues Pester Journal

Geldstrafe bis zu 2000 Kr. bezogen wird.
Politechnikusprofessor Donat Bánki. Der
 v. d. h. Professor an der t. u. technischen Hochschule
 Donat Bánki ist heute im 63. Lebensjahre gestorben.
 Er war einer der hervorragendsten Techniker
 Ungarns; mehrere seiner Erfindungen haben in der
 ganzen Welt Anklang gefunden. So stammt der Zer-
 störer der Benzinmotoren von ihm, ein Apparat, der
 heute allgemein in Verwendung steht. Auch die Me-
 thode der Wassereinspritzung bei den Benzin- und
 Dieselmotoren hat er eingeführt. Er war bis 1899 Ober-
 haupt der k. k. k. Maschinenfabrik und erhielt
 dann die Lehrtätigkeit für Hydromaschinen, Kompresso-
 ren und Dampfturbinen an der t. u. technischen Hoch-
 schule. Um die Entwicklung der Theorie der Gas-
 motoren und Dampfturbinen hat er sich in hohem
 Maße verdient gemacht. Die Fachliteratur hat er um
 eine Reihe wichtiger Arbeiten bereichert. Seit 1911
 war er korrespondierendes Mitglied der ung. Aka-
 demie der Wissenschaften.

MOLNÁROK LAPJA

Bánki Donát †

A magyar műszaki vi-
 lágot nagy veszteség
 érte. Bánki Donát mű-
 egyetemi tanár, a Bánki-turbina és más jelentős
 technikai találmány megalkotója f. hó 1-én 64
 éves korában ho. szu szenvedés után meghalt.
 Nemcsak Magyarországon volt Bánki hírneve
 nagy, hanem a külföldön is elismerték nagy
 tudását. Voltak nagyszerű találmányai, amelyek
 közül a malomipart kivált híres turbínája ér-
 deklí, továbbá a karburátor, amely nélkül egy
 gépkocsi el sem képzelhető. Halála előtt több
 nagyfontosságú műszaki probléma megoldásán
 dolgozott, amiben most, sajnos, a sors meg-
 gátolta. Mint ember is a legnobilisabbak közé
 tartozott, csak barátai voltak.

Bánki Donát halála.

Nagy munkássága. Találmányai. Temetése.

Bánki Donát, a műegyetem tudós és neves professzora meghalt. Elhunytá nemcsak a magyar műszaki felső oktatás, de az egész műszaki tudományos világ is nagy veszteséget jelent.

Bánki nem doktrinér szobatudós volt, hanem a mérnöki gyakorlat küzdelméből nőtt ki és az élet számára dolgozott.

Tanárságát megelőző közel huszszendős gyakorlati működése legnagyobb részét a Ganzgyárban folyik le, de nem merül ki az elébe adott feladatok szokásos megtervezésében, hanem alkotó géniusza messzekiható koncepciókkal foglalkozik.

A folyékony tüzelőanyaggal dolgozó motoroknál ő alkalmazta elsőül, az egész világon azóta elterjedt kurburátort. Éleslátásával felismeri, hogy a robbanó motorok hatásfoka jelentékenyen javítható azáltal, ha a vízbevevőkendőzés útján mesterségesen hűtött kompressziót mégnöveli. Az így módon elért rendkívül kedvező tüzelőanyagfogyasztás az egész műszaki világ érdeklődését a Bánki-motor felé fordítja, de elterjedésének a közvetlen utána feltűnt Dieselmotor állja útját, melynek fölényé az volt, hogy alsóbbrendű tüzelőanyagokat is hasznosíthat. *Jelentékeny szerepe volt Bánkinak a Mechwart-féle forgókeke megalkotása körül is, a mely előfutárja a talajmáró néven ismert, ma már erősen terjedésnek induló új talajmivelő gépeknek. Ennek megtervezésében Mechwart Andrásnak munkatársa volt. Nem érdektelen, hogy ő tervezte Budapest egyik névezetességének, a dunaparti élevtornak a hatalmas gépészeti berendezését is.*

Sokoldalú képzettségét alapos elméleti tudás támogatja ugyan, de kiváló eredményeinek a valódi rugója mégis a bámulatraméltó zseniális ötletessége és éleslátása. 1898-ban mint Ganzgyári főmérnök is már annyira elismert a szakkörök előtt, hogy a kir. József-műegyetem a nyílt pályázat mellőzésével hívja meg őt tanárnak. Előbb az emelőgépek, majd a hydrogépek, gőzturbinák és kompresszorok tanára lesz. Alkotó géniusza ez időtől fogva nem pihen, termékenysége valóságos páriát ritkítja. Tudományos kísérletei és buvárlatai, nemkülönben nagyértékű találmányai nevét csakhamar az egész műszaki világ előtt ismertté és becsültté teszik. Tudományos dolgozatainak száma meghaladja a kétszázat. Működése alapján a Magyar Tudományos Akadémia is levelező tagjává választja őt; székfoglalójában a folyadékok bonyolult mozgási törvényeiről értekezik. Munkásságát azonban igazán a magas nivóju előadásainak anyagát tartalmazó: »Energia-átalakulások folyadékokban« című klaszszikus munkája koronázza meg, melyet a Magyar Mérnök és Építész Egylet legnagyobb jutalmával, az egyleti aranyéremmel tüntet ki. Ennek némethen megjelent fordítása nagy elismerést váltott ki és a német műszaki irodalomnak is egyik díszé lett.

Utolsó éveire eső találmánya a *Bánki-féle víz-turbina*, amely jó hatásfokánál és egyszerűségénél fogva nagyon kiterjedt alkalmazásra tarthat szá-

mot. Bár találmányának a szakkörök előtti elismerése már megtörtént, de őt is sújtja a nagy feltalálók közös sorsa, hogy szellemi termékének anyagi gyümölcsét már nem élvezheti.

Megemlítésre méltó, hogy az *erdélyi földgáz Budapestre való vezetésének nagy műszaki problémájához* az ő számításai nyújtottak volna alapot. Nagyszabásu tervet készített a Vaskapu vízi erőinek kihasználására is. Előadásaiiban mindig kifejezést adott annak a törhetlen hitének, hogy nem mondhatunk le arról, hogy azt a hatalmas művet magyar géniusz és magyar munka valósítsa meg.

Bánkiban a magyar nemzet elveszítette ugyan egyik kiváló fiát, de szelíme és nagy eredményeiméltán sorakoznak azokhoz a bizonyítékokhoz, hogy a magyar géniusz fensőbbsege hatalmasabb erő mint Trianon.

Temetése a magyar műszaki világ és gyáripár kitünőségének jelenlétében a műegyetem gyász-bahorult aulájából történt. A *Varsányi Mátyás dr. beszéde* és imája után a műegyetem tanácsának nevében *Szabó Gusztáv dr. taitár* bucsuztatta a tudós kartársat. A műegyetemi ifjúság szónokának *Vér Tibornak* beszéde után a Magyar Tudományos Akadémia elismerését *Rejtő Sándor* akadémiai l. tag tolmácsolta, végül a Magyar Mérnök és Építész Egylet nevében annak alelnöke *Chatel Vilmos* méltatta nagy érdemeit.